

EUROOPA PUUETEGA INIMESTE FOORUM 1997-2007: KÜMME AASTAT VÕITLUST PUUETEGA INIMESTE ÕIGUSTE EEST

Viigem üheskoos puudepõhise diskrimineerimise ajaloohämarustesse Võitlus puuetega inimeste diskrimineerimise vastu on tähtis KÕIGI JAKS

1997 aastal tulid puuetega inimeste ning end ise mitteesindavate puudega inimeste üleeuroopalised ning rahvuslikud organisatsioonid kokku ja asutasid Euroopa Puuetega Inimeste Foorumi (EDF).

EDF on sõltumatu ning ainulaadne kooslus Euroopa tasandil, seistes hea puuetega inimeste õiguste eest, tehes oma eesmärgi nimel aktiivselt selgitustööd Euroopa Liidu struktuuride ning otsustajatega. Organisatsiooni eesmärk ning igapäevase töö sisu on Euroopa Liidu seadusandluse mõjutamine, kuna igal EL-i otsusel ning algatusel on otsene mõju kõikidele Euroopa kodanikele, kellel on puue.

Meie võitluse algusest on möödunud kümme aastat. Täna võime puudega inimestena ning end ise mitteesindavate puudega laste vanematena olla uhked oma panuse üle puuetega inimeste õiguste arengusse Euroopas. Täna peame samuti vaatama tulevikku ning tugevdama survet täiendavate diskrimineerimist tõkestavate seadusandlike meetmete ellukutsumiseks Euroopas, et puuetega inimeste täielik kaasamine ühiskonda muutuks tegelikkuseks. Peame seda tegema, sest puue on inimõiguste küsimus ning samuti küsimus, mis puudutab kõiki inimesi.

PUUDETEMAATIKA TAUSTAST

- Puudega inimesed pole tähtsusetu vähemus: Euroopas on üle 50 miljoni puudega inimese, moodustades üle **10% Euroopa Liidu elanikkonnast**.
- **Igal neljandal perel** on puudega pereliige.
- Meil on **kolm korda väiksem tõenäosus** jõuda kõrghariduse omandamiseni kui neil, kel pole puuet.
- Paljudele puudega lastele pole tagatud võrdne **ligipääs haridusele**.

- Meie **sissetulekuallikas** on töötasu asemel pigem toetus. Samuti on meie sissetulek **tavaliselt oluliselt madalam** kui inimeste sissetulek, kelle pole puuet.
- Meie seisame silmitsi **tööpuudusega, mis on kaks korda kõrgem** võrreldes mittepuudelistega.
- Me elame **mitteligipääsetavas keskkonnas**, ehkki esindame koos isikutega, kellel on ajutine liikumistakistus, 40% elanikkonnast.
- Puuetega inimeste puhul pole **üks inimene kahest kunagi osalenud vaba-aja, kultuuri ega sporditegevuses** ning ta pole kunagi pääsenud sisse teatritesse, kinodesse, kontsertitele, raamatukogudesse...
- Puutume sageli kokku **tõrjutuse ning eelarvamustega**.
- Rohkem kui 200.000 puudega inimest **on sunnitud elama suletud asutustes**, ilma õigusega teha elus valikuid ning jäetuna ilma esmastest inimõigustest.
- **Isikute vaba liikumine** Euroopa Liidus on meie jaoks vaid ideaal, sest enamasti takistavad meid mitmed barjäärid oma elukohast lahkumast.

1997-2007: KÜMME AASTAT TEED SILLUTADES

EDF-i kõige esimene saavutus 1997.a. avas tee uuele ajastule puuetega inimeste jaoks Euroopas: vastu võeti Amsterdami Lepingu Artikkel 13, mis keelustas diskrimineerimise, ollas samas kõige esimeseks viiteks puuetega inimestele Euroopa lepingutes. Tegemist oli olulise läbimurdega, mis lõi aluse puuetega inimeste kaitseks diskrimineerimise vastu ning andis Euroopa Liidule pädevuse tööks antud valdkonnas. Selline saavutus poleks olnud võimalik ilma puuetega inimeste ja nende esindusorganisatsioonide kaasamiseta üle kogu Euroopa.

Kümne aastase intensiivse töö tulemusena Euroopa ning liikmesriikide tasandil, on EDF ellu kutsunud arvukalt üleeuroopalisi algatusi ning seadusandlikke otsuseid, mis on muutnud ning muudavad puuetega inimeste olukorda kogu Euroopas:

- Järjest rohkem linnu Euroopas võimaldavad liikumistakistusega inimestele ligipääsetavat ühistransporti, aidates niimoodi kaasa nende iseseisvusele ning mobiilsusele;
- Tööandjad peavad töötajate leidmisel rakendama võrdsete võimaluste printsiipi ning kohaldama töökoha nii, et see sobiks puudega inimese vajadustele;
- Puudega inimene võib algatada kohtuasja kui ta leiab, et tööandja on teda töötösimisel või koolitusele kandideerimisel diskrimineerinud;
- Järjest rohkem avalikke veebilehekülgi on ligipääsetavad puudega inimestele;
- Järjest rohkem lifte ehitatakse nii, et need täidavad ligipääsetavusstandardeid;

- Järjest rohkem info ja kommunikatsioonitehnoloogia tooteid nagu mobiiltelefonid, arvutite tark- ja riistvara on ligipääsetavad kasutamiseks pimedatele ja nägemispuudega inimestele;
- Euroopa ühisraha Euro mündid ja paberraha on nägemispuudega inimeste jaoks kõige paremini kasutatav raha Euroopa riikides senini;
- Järjest enam ravimeid on varustatud infoga Braille pimekirjas;
- Puuetega inimestel on õigus saada täisteenindust lennureisil alates lähtelennujaamast kuni saabumislennujaamani;
- Euroopa Puuetega Inimeste Aasta 2003.a., mille algatajaks oli EDF, pakkus võimaluse levitada informatsiooni Puuetega Inimeste kohta Euroopa tasandist kohaliku tasandini ning paljudes EL liikmesriikides kutsuti ellu mitmeid riiklikke meetmeid ning seadusandlikke algatusi;
- Riigihangete puhul toodete ning teenuste leidmiseks avalikuks kasutuseks peavad riigiasutused arvestama puuetega inimeste ligipääsetavuse nõuetega;
- 35 % Euroopa Liidu rahastusest regional- ja kohalikul tasandil peab arvestama puuetega inimeste mitte-diskrimineerimise ning täieliku ligipääsetavuse nõuetega;
- 2006. a detsembris võttis ÜRO peassamblee vastu Rahvusvahelise Puuetega Inimeste Õiguste Konventsiooni, mida EDF igati toetas ning mil on esimeseks rahvusvaheliseks seadusjõudu omavaks instrumendiks Euroopa Liidu ja tema liikmesriikide jaoks.

2007 JA SEALT EDASI: ÜHINE VÕITLUS OMA ÕIGUSTE EEST

> Ligipääs õiguskaitsele, esindusele kohtus ning võrdsele tunnustusele seadusesilma ees

Meie, puuetega inimesed, peaksime nagu kõik Euroopa kodanikud, olema tunnustatud seaduse ees. Kooskõlas olemasolevate inimõiguste sätetega, peaksime omama õigust end kohtus esindada ning vajadusel saada abi enda esindamiseks kõikides valdkondades, kaasa arvatud õigus omandile, õigus isiklike finantside haldamisele, õigus otsustada ning teha meie elu puudutavaid valikuid ning õigus osaleda ühiskonnaelus.

> Haridus kõigile

Meile, kui puuetega lastele ning täiskasvanutele peab olema tagatud **võrdne ligipääs** haridusele; me peame saama haridust, kas eriharidust või tavaharidust ning seda **kaasavas keskkonnas** võimaldades meil koos perekonnaga **valida** ja otsustada vastavalt meie hariduslikele vajadustele ja soovidele.

> Võrdne kohtlemine tööhõives

Meile, võrdselt teiste kodanikega, peab töö otsimisel ning töötamisel osaks saama **võrdne kohtlemine**. Samuti tuleb võrdse tööpanuse ning oskuste eest tagada

võrdne palk ja õigused. Tööandjad peavad olema valmis töökoha puudega inimese vajadustele kohandama.

> Sotsiaalkaitse, hõlmates sotsiaalsel turvalisust

Meil, puudega kodanikel, on õigus võrdsetele võimalustele teises EL liikmesriigis õppimiseks, töötamiseks, pereliikme juurde elamaasumiseks jne. Selle õiguse tagamiseks on vajalik sotsiaalkaitse süsteemis peituvate tõkete eemaldamine.

> Elada kogukonnas sõltumaltult ning teha oma valikud elus ise

Meile, nagu teistelegi kodanikele, tuleb anda võimalus elada paigas, mille oleme ise **valinud**, ise vastu võtta **otsuseid**, kasutada teenuseid, mis tagavad meile **iseseisvuse** ja **võrdse osaluse** (nt. isikliku abistaja võimaldamine). Perekonnal on tähtis roll elus tehtavate valikute kujundamisel, puuetega laste ning liitpuudega inimeste elus, kesi se enda eest seista ei saa, hariduse ja sotsiaalse kaasatuse tagamisel. Seetõttu tuleb osutada vajadustele vastavat tuge puuetega inimestele ja nende peredele.

> Ligipääs tervishoiuteenustele ja pikaajalisele hoolekandele

Meil, nagu teistelgi kodanikel, peab olema õigus **kvaliteetsele, tõhusale ja kättesaadavale tervishoiu ja hoolekandeteenusele**, mis on eriti tähtis inimestele, kelle füüsiline või vaimne väärikus on kahjustatud. Nende teenuste hulka kuulub varajane diagnoosimine, varajane sekkumine, rehabilitatsioon ning meie maksimaalseks arenguks vajalike vahendite tagamine.

> Ligipääs toodetele ja teenustele

Meie, nagu kõik tarbijad, peame saama valida sama laia valiku toodete ja teenuste hulgast. Vastu tuleb võtta seadusandlikke meetmeid, et tagada toodete ja teenuste kavandamine ning pakkumine moodusel, mis järgiks **“disain kõigile” printsiipi**.

> Ligipääs kultuurile, vaba-aja veetmisele ning spordile

Meie, nagu kõik kodanikud, peame saama **täielikult osaleda** kõikides kultuurilistes, vaba-aja ja sporditegevustes ning meil peab olema võimalus end kultuuri- ja kunstivallas väljendada.

> Ligipääs ühistranspordile

Meil, nagu kõigil kodanikel, peab olema võimalik **vabalt ja iseseisvalt reisida**, bussi, rongi, lennuki ja laevaga meie poolt valitud sihtpunkti.

> Ligipääs avalikule infrastruktuurile

Meil, nagu kõigil kodanikel, peab olema võimalus täielikult, takistuseta ning iseseisvalt, ka koos juht- või teenistuskooeraga siseneda igasse **avalikku hoonesse või avalikku ruumi**, nagu parki, mänguväljakule, restorani, baari, kaubanduskeskusesse, muuseumisse, meil peab olema võimalik turvaliselt liikuda kõikjal **ehituslikus keskkonnas**, k.a. kõnniteed, teed, ülekäigurajad. Vastu tuleb võtta seadusandlikke meetmeid, et tagada ehitusliku keskkonna kavandamine ning teostamine moodusel, mis järgiks **“disain kõigile” printsiipi**.

> Ligipääsetav info ja kommunikatsioon

Meil, nagu kõigil kodanikel, peab olema võimaldatud täielik ligipääs **kogu informatsioonile** era- ja avalikus sektoris ligipääsetaval moel (elektroonilises formaadis, kirjalikult, Braille-kirjas, suures trükis, viipekeeles, audio-versioonis, subtiitritena, kergest mõistetavas kirjas). Meil peab olema ligipääs täiuslikule valikult turul pakutavatele **elektroonilise kommunikatsiooni vahenditele**, et tagada täielik osalemine ühiskonnaelus.

> Puuetega inimeste vastase diskrimineerimise keelustamine ning puuetega inimestest stereotüüpse arvamuse kujundamise muutmine

Meie, puudega naised ja mehed, kutsume üles **tunnustama meie väarikust** poliitilises ja avalikus elus, reklaamivaldkonnas ja ajakirjanduses.

> Võrdne ligipääs valimistele ning osalusele valmiskampaniates

Meil, nagu kõigil kodanikel, peab olema võimalus vabalt ning iseseisvalt kasutada oma valimisõigust (kaasa arvatud õigust salajasele hääletusele ning ligipääsetavatele valimisjaoskondadele, valimisedelitele ning valmiseelsele informatsioonile), samuti peab olema tagatud meie õigus saada kandideerituks avalikku ametisse.

PUUETEGA INIMESTE LIIKUMINE KUTSUB ÜLES:

1. **Kõikehaarava puuetega inimesi kaitsva mitte-diskrimineerimisalane seadusandluse ellukutsumine**, eemaldamaks olemasolevaid tõkkeid, vältida uute tõkete loomist ning tagada võrdne osalemine kõikides eluvaldkondades;
2. **Rahvusvahelise Puuetega Inimeste Õiguste Konventsiooni kiire allkirjastamine ja ratifitseerimine** Euroopa ühenduse tasandi ja Euroopa Liidu liikmesriikide poolt;
3. Regionaalsete, rahvuslike ning Euroopa poliitikavaldkondade kujundamises konkreetsete meetmete, eesmärkide ja tulemuste määratlemine tagamaks puuetega laste **võrdne kohtlemine hariduses** ja osalemine ühiskonnaelus;
4. Regionaalsete, rahvuslike ning Euroopa poliitikavaldkondade kujundamises konkreetsete meetmete, eesmärkide ja tulemuste määratlemine tagamaks **võrdne kohtlemine tööhõives**;
5. Rahvuslike reformide ellukutsumine **puuetega inimeste kinniste asutuste likvideerimiseks ning asendamiseks avahooldusega**, võimaldades kvaliteetseid ning taskukohaseid teenuseid, mille rahastamiseks on tagatud vajalikud vahendid, sealhulgas EL tasandi rahastamine;

6. **Ligipääsetavuse ja mittediskrimineerimise põhinõuete esitamine kõikidele rahastamisprogrammidele**, kaasa arvatud Euroopa Liidu tasandil, et ära hoida täiendavate barjääride loomine;
7. **Puudevaldkonna andmete ja statistika kogumine**, mis kajastab Puuetega Inimeste tegelikku olukorda Euroopas ning mis annab põhjendatud aluse meie õiguste kaitseks täiendavate seadusandlike meetmete ellukutsumiseks;
8. **Ühiste standardite ja seadusandluse loomine toodetele ja teenustele täieliku ligipääsu tagamiseks** kogu Euroopa Liidus;

Meie, puudega inimesed Euroopas, kutsume üles Euroopa Liitu, liikmesriike, regionaalseid ja kohalikke võimuorganeid tihedale koostööle kodanikuühiskonnaga et tõugata diskrimineerimine igaveseks Euroopa ajalooramatute kaante vahele!

ASTU SAMM, MUUDA OLUKORDA

**Üks minut sinu ajast võib muuta
rohkem kui 50 miljoni inimese elu**

anna oma ALLKIRI leheküljel www.1million4disability.eu